

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း)ဒေသီယစကားရှိ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ

အိအိမွန်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း)ဒေသီယစကားရှိ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို သိရှိရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤကဲ့သို့ တင်ပြရာတွင် မာန်အောင်မြို့နယ် တောင်ပိုင်းတွင်ရှိသော ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်၍ မေးမြန်းခဲ့သော စကားလုံးများကို ဘာသာစကားရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြထားသည့် စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့လာတင်ပြရာတွင် ရှေးဦးစွာ မာန်အောင်ဒေသီယစကား နှင့်ပတ်သက်၍ လေ့လာခဲ့ကြသူများ၊ ပြုစုရသော ရည်ရွယ်ချက်၊ လေ့လာမှု နယ်ပယ်နှင့် အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်များ၊ အချက်အလက် ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်း၊ ပြုစုပုံ၊ သုတေသနအစီအစဉ် ဟူ၍ လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာခြင်းဖြင့် မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း)ဒေသတွင် ပြောဆိုသုံးနှုန်းနေကြသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ၏ သဘောသဘာဝကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

**သော့ချက်ဝေါဟာရ - ဝါကျ၊ ဝါကျခွဲ၊ နာမ်ပုဒ်၊ ကြိယာပုဒ်၊
ဒေသီယ၊ နောက်လိုက်ပစ္စည်း။**

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် ဘာသာစကားတိုင်းတွင်ရှိသော ဒေသီယစကားတို့နှင့်အညီ မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားတွင်ရှိသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို စနစ်တကျလေ့လာပြီး ဘာသာစကားရှုထောင့်မှ သုတေသနပြုလုပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ မာန်အောင်မြို့နယ်တောင်ပိုင်းတွင် ပြောဆိုနေကြသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ကိုယ်တိုင်ကွင်းဆင်းလေ့လာပြီး ဒေသီယစကားကို ပြောဆိုသူများ၏ အသုံးထူးခြားချက်တစ်ရပ်အနေဖြင့် တွေ့ရှိရသောကြောင့် ဗဟုသုတဖြစ်ဖွယ် တင်ပြရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်များက အမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ထားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဂျန်အိုကယ်က ‘postposition’ ဟု လည်းကောင်း၊ ထို ‘postposition’ ကိုပင် နောက်ပိုင်းတွင် ဂျန်အိုကယ်က ‘sentence partical’ နှင့် ‘phrase partical’ ဟု လည်းကောင်း၊ မြန်မာသဒ္ဒါတွင် ‘ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်း’ ဟု လည်းကောင်း၊ မောင်သာနိုးက ‘နိပါတ်ပုဒ်’ ဟု လည်းကောင်း၊ မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ)က ‘နောက်လိုက်ပစ္စည်း’ ဟု လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ကြသည်။

* ဒေါ် နည်းပြ၊ မြန်မာစာဌာန၊ စစ်တွေတက္ကသိုလ်

ထိုပညာရှင်များ၏ ယူဆချက်များကို အခြေခံပြီး မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသတွင် ပြောဆိုနေကြသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ပြုစုရာတွင် နောက်လိုက်ပစ္စည်း၊ ဝါကျအဆုံးတွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်း၊ ဝါကျအလယ်တွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်း ဟူ၍ အပိုင်း(၃)ပိုင်းခွဲပြီး လေ့လာဖော်ထုတ်ထားပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ဒေသီယစကားတစ်ရပ်ကို လေ့လာဖော်ထုတ်ရခြင်းဖြင့် ဒေသီယစကားများကို ထိန်းသိမ်းပြီး တိမ်ကောပျောက်ကွယ်မသွားစေလိုရန်အတွက် မျှော်လင့်ပါသည်။

၁။ သုတေသနအင်္ဂါရပ်များ

ဤစာတမ်းကိုပြုစုရာတွင် သုတေသနအင်္ဂါရပ်များ၊ သုတေသနစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် ကိုက်ညီစေရန်အတွက် အောက်ပါသုတေသနဆိုင်ရာ အချက်အလက်များနှင့်အညီ ပြုစုထားပါသည်။

- (က) ပဏာမစူးစမ်းလေ့လာခဲ့ကြသူများ
- (ခ) ပြုစုရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်
- (ဂ) လေ့လာမှုနယ်ပယ်နှင့် အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်များ
- (ဃ) အချက်အလက်ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်း
- (င) ပြုစုပုံ
- (စ) သုတေသနအစီအစဉ်

(က) ပဏာမစူးစမ်းလေ့လာခဲ့ကြသူများ

မာန်အောင်ဒေသီယစကားနှင့်ပတ်သက်၍ ရှေ့မှလေ့လာခဲ့ကြသော အချက်အလက်များကို စာတမ်း၏ အင်္ဂါရပ်နှင့်အညီ အကျဉ်းမျှ တင်ပြပါမည်။

- ခင်မော်ရွှေ၊ မ။ ၁၉၉၄၊ မေလ။ **မာန်အောင်ဒေသီယစကားကို ဘာသာဗေဒအမြင်နှင့် စိစစ်လေ့လာချက်။** ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်။ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသော ကျမ်း။
- ထွဋ်ခေါင်။ (၂၀၁၄၊ ဇူလိုင်လ)။ **မာန်အောင်သားနှင့် ပေါရာဏကထာစကားပိုင်း။** စွယ်တော်စာပေ။

- အိအိမွန်၊ မ။ (၂၀၁၅)။ **မာန်အောင်ဒေသိယစကား လေ့လာချက်**။ စစ်တွေ တက္ကသိုလ်။ မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသော ကျမ်း။
- အိအိမွန်၊ ဒေါ်။ (၂၀၁၇)။ **မာန်အောင်ဒေသိယစကား၏ စကားသံ ပြောင်းလဲမှုသဘော**။ စစ်တွေတက္ကသိုလ်။ ဌာနတွင်းသုတေသန စာတမ်း ဖတ်ပွဲ။

မာန်အောင်ဒေသိယစကားနှင့် ပတ်သက်၍ အချက်အလက်များကို အထက်ပါ စာအုပ်များတွင် လက်လှမ်းမီသလောက် လေ့လာဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မာန်အောင်တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်းသည် အသုံးကွဲပြားမှုရှိသောကြောင့် ‘မာန်အောင် (တောင်ပိုင်း) ဒေသိယစကားရှိ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ’ စာတမ်းကို ဆက်လက်၍ သုတေသနပြုလုပ်ရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အချို့စကားလုံးများမှာ တူညီမှုရှိသော်လည်း အသုံးပြုပုံ ကွဲပြားမှု ရှိပါသည်။

(ခ) ပြုစုရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်

မာန်အောင်မြို့နယ်သည် ယခင်က လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲပြီး လူသူ အရောက်အပေါက်နည်းသော ဒေသပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး ခက်ခဲသောကြောင့် မူလဒေသိယစကားများ ပြောင်းလဲမှု နည်းပါးပါသည်။ သို့သော် ယခုအခါ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေးကောင်းလာ၍ ပြည်မနှင့် စီးပွားရေးအရသော် လည်းကောင်း၊ လူမှုရေးအရသော်လည်းကောင်း ကူးလူးဆက်သွယ်မှု များလာသောကြောင့် ဒေသိယစကားများ အနည်းငယ် ပြောင်းလဲမှု ရှိလာပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပြည်မတွင် သုံးနှုန်းပြောဆိုလေ့ရှိသော ဝါကျနောက်ဆက်ပစ္စည်းများ၊ ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်း များကို ထည့်သွင်းပြောဆိုလာကြပါသည်။ ထိုသို့ ဘာသာစကားရောနှော ပြောဆိုလာ ကြသောကြောင့် မူလဒေသိယစကားများကို တိမ်ကောပျောက်ကွယ် မသွားစေလိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ‘မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသိယစကားရှိ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ’ စာတမ်းကို ပြုစုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) လေ့လာမှုနယ်ပယ်နှင့် အမေးခံပုဂ္ဂိုလ်

စာတမ်းပြုစုသူသည် မာန်အောင်မြို့နယ်ဇာတိဖြစ်ပြီး မာန်အောင်မြို့နယ် မြောက်ပိုင်းတွင် ကြီးပြင်းလာသူတစ်ဦး ဖြစ်ပါသည်။ ယခုအခါ ပြည်မနှင့် ဆက်သွယ်မှု များလာသောကြောင့် ဒေသိယစကားများ တိမ်ကောပျောက်ကွယ်

မသွားစေရန်အတွက် သုတေသနပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ထင်မိပါသည်။
ထိုလိုအပ်ချက်အရ သုတေသနစာတမ်းကို ပြုစုရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စာတမ်းပြုစုရာတွင် လေ့လာမှုနယ်ပယ် ကန့်သတ်၍ လေ့လာတင်ပြထား
ပါသည်။ မာန်အောင်မြို့နယ်သည် ရခိုင်ပြည် အလယ်ပိုင်းတွင် ပါဝင်သည်။ ရခိုင်
ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ ပြောဆိုသောစကားကို စစ်တွေစကား၊ အလယ်ပိုင်း၌
ပြောဆိုသော စကားကို ရမ်းဗြဲစကား၊ တောင်ပိုင်း၌ ပြောဆိုသောစကားကို သံတွဲ
စကားဟု သတ်မှတ်ပါသည်။ သို့သော် ရခိုင်စကားကို ယေဘုယျခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ
ကြည့်လျှင် ယေဘုယျအားဖြင့် နှစ်မျိုး ရှိပါသည်။ စစ်တွေစကားနှင့် ရမ်းဗြဲစကားတို့
ဖြစ်သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ထိုနှစ်မျိုးကိုဖြစ်စေ၊ နှစ်မျိုးထဲမှ တစ်မျိုးကိုဖြစ်စေ
ပြောဆိုကြောင်း တွေ့ရသည်။ မာန်အောင်ဒေသီယစကားသည် ရမ်းဗြဲဒေသီယစကား
ထဲတွင် ပါဝင်ပြီး ရမ်းဗြဲနှင့် ဒေသကွဲပြားမှုကြောင့် ပြောင်းလဲသွားသော ဒေသ ဒေသီယ
စကားတစ်ခုပင် ဖြစ်ပါသည်။ မာန်အောင်ဒေသတွင် တောင်ပိုင်းနှင့် မြောက်ပိုင်း ဟူ၍
နှစ်ပိုင်းရှိရာ မာန်အောင်မြို့နယ်တောင်ပိုင်းကို အလေ့လာခံအဖြစ် သတ်မှတ်ထား
ပါသည်။

အလေ့လာခံပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကြသော ဦးစုကြီး (မူအုပ် (ငြိမ်း)၊ ၈၅ နှစ်)
ကင်းတဲရွာ၊ ဦးကျော်မြင့် (မူအုပ် (ငြိမ်း)၊ ၆၈ နှစ်) သာယာကုန်းရွာ၊ ဦးညီသန်း
(လယ်လုပ်၊ ၅၉ နှစ်) သာယာကုန်းရွာ၊ ဒေါ်စောရှင် (အထပြ၊ ၅၇ နှစ်) ကင်းတဲရွာ၊
ဒေါ်ပုမ (မိုခို၊ ၅၃ နှစ်) မကျည်းကုန်းရွာ၊ ဦးငတောက် (လယ်လုပ်၊ ၄၇ နှစ်)
ကံထောက်ရွာ၊ ဒေါ်ရင်ရင်ရွှေ (မိုခို၊ ၄၅ နှစ်) မကျည်းကုန်းရွာ စသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်
လူကိုယ်တိုင် သွားရောက်၍ လည်းကောင်း၊ လိုအပ်လျှင် ဖုန်းဖြင့်ဆက်သွယ်၍
လည်းကောင်း ဆွေးနွေးမေးမြန်းခဲ့ပါသည်။

(ဃ) အချက်အလက် ကောက်ယူစုဆောင်းခြင်း

အချက်အလက်များကို ရရှိရန်အတွက် မာန်အောင်မြို့နယ်တောင်ပိုင်းတွင်
ရှိသော ကင်းတဲရွာ၊ မကျည်းကုန်းရွာ၊ သာယာကုန်းရွာ၊ ကံထောက်ရွာ စသည့်
ရွာများသို့ ကွင်းဆင်းလေ့လာခဲ့ပါသည်။ ဆွေးနွေးမေးမြန်းခဲ့သော နှုတ်ပြောစကား
များကို ပြေပြစ်ဆီလျော်မှု ရှိစေရန်အတွက် စာလုံးပေါင်းကို ဒေသီယသုံးစကားအတိုင်း
တင်ပြထားပြီး အသံထွက်ကို ဒေသီယအသံထွက်အတိုင်း သဒ္ဒဗေဒအက္ခရာဖြင့် ဖော်ပြ
ထားပါသည်။

(င) မြို့စုပုံ

ဤသုတေသနသည် မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားတွင် နောက်လိုက်ပစ္စည်း ထည့်၍ ပြောဆိုကြသော ဝါကျပုံစံကို ဒေသီယစကားဟု လည်းကောင်း၊ မြန်မာဝါကျပုံစံဖြင့် ပြန်ဆိုထားသော ဝါကျကို အဓိပ္ပာယ်ဟု လည်းကောင်း သတ်မှတ်ထားပါသည်။ ဒေသီယစကားတွင်ရှိသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို တင်ပြရာတွင် ဘာသာဗေဒပညာရပ်ကို အခြေခံပြီး ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဂျန်အိုကယ်၏ ‘A Reference Grammar of Colloquial Burmese’ စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ၊ မောင်ခင်မင်(နေဖြူ)၏ ‘မြန်မာစကားအကြောင်းတစေ့တစောင်း’ စာအုပ်တွင် ဖော်ပြထားသော နောက်လိုက်ပစ္စည်း အသုံးပြုပုံများ၊ မြန်မာစာအဖွဲ့က ထုတ်ဝေသော ‘မြန်မာသဒ္ဒါ’ စာအုပ်တွင် ပါဝင်သော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို အခြေခံ၍ ပြုစုထားပါသည်။ ဒေသီယစကားကို ပေါ်လွင်အောင် ဖော်ပြရာတွင်လည်း ဒေသီယအသံထွက်ကို ဆရာကြီးဦးထွန်းမြင့်၏ သဒ္ဒဗေဒအက္ခရာဖြင့် ဖလှယ်၍ တင်ပြသွားပါမည်။

(စ) သုတေသနအဓိအဓိ

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားရှိ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို လေ့လာရာတွင်-

- နောက်လိုက်ပစ္စည်း
- ဝါကျအဆုံးတွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ
- ဝါကျအလယ်တွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ
- ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်
- နိဂုံး

ဟူ၍ တင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁။ နောက်လိုက်ပစ္စည်း

ဘာသာဗေဒနည်းအရ ဘာသာစကားတစ်ခု၏ သဒ္ဒါကို လေ့လာရာတွင် အခြေခံသဒ္ဒါယူနစ်အဖြစ် ဝါကျ၊ ဝါကျခွဲ၊ ပုဒ်၊ စကားလုံး၊ ရုပ်ရင်း ဟူ၍ ပါရှိသည်။ ၎င်းတို့ကို ဝါစဉ်အရ ရုပ်ရင်းမှ ဝါကျအထိ၊ ဝါကျမှ ရုပ်ရင်းအထိ အသေးဆုံးမှ

အကြီးဆုံးအထိ (သို့မဟုတ်) အကြီးဆုံးမှ အသေးဆုံးအထိ စသည်ဖြင့် ငယ်စဉ် ကြီးလိုက် (သို့မဟုတ်) ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် လေ့လာနိုင်သည်။ ထိုသို့ လေ့လာရာတွင် ဝါကျသည် သဒ္ဒါအဆင့်တွင် အကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားတိုင်းတွင် ဝါကျ သည် ဘာသာစကားဆက်သွယ်မှု၏ အခြေခံယူနစ် ဖြစ်သည်။ လူတစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် ဆက်သွယ်သောအခါ ဝါကျဖွဲ့ပြီး ပြောဆိုဆက်သွယ်ရသည်။ ဝါကျ တစ်ခုတွင် အနည်းဆုံး နာမ်ပုဒ်တစ်ခုတည်းဖြင့် ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ကြိယာပုဒ် တစ်ခုတည်းရှိသော ဝါကျလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ နာမ်ပုဒ်နှင့် ကြိယာပုဒ်တို့၏ ဆက်သွယ်မှုကို နောက်လိုက်ပစ္စည်းများက ပြသည်။ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို မြန်မာဘာသာစကားတွင် တွင်ကျယ်စွာ ပြောဆိုအသုံးပြုကြသကဲ့သို့ မာန်အောင် ဒေသီယတွင်လည်း တွင်ကျယ်စွာ ပြောဆိုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ နောက်လိုက် ပစ္စည်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဘာသာဗေဒပညာရှင် ဂျန်အိုကယ်က-

“နောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် ဝါကျတစ်ခုအတွင်းရှိ ပုဒ်များ အကြား ဆက်သွယ်မှုအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု မရှိသော စကားလုံးများ ဖြစ်သည်။ ပြီးပြည့်စုံသော မည်သည့်ပုဒ်နောက်တွင် မဆို လိုက်နိုင်သည်။ အမှီဝါကျခွဲ နောက်ဆက်ပစ္စည်းအများစုနှင့် မတူပေ”^၁

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

မောင်သာနိုးက-

“နိပါတ်ပုဒ်များသည် နာမ်နောက်ဆက်၊ ကြိယာနောက်ဆက် နှစ်မျိုးလုံးနောက်က နေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် မသိလျှင် နောက်လိုက် ပစ္စည်းများကို ကြိယာနောက်ဆက်၊ နာမ်နောက်ဆက်များအဖြစ် ထင်တတ်ကြသည်”^၂

ဟူ၍ လည်းကောင်း၊

မောင်ခင်မင်(ခေဖြူ)က-

“နောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် ဝါကျ၏ အရင်းခံအဓိပ္ပာယ်ကို မပြောင်းလဲစေဘဲ၊ ဝါကျ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု၊ သို့မဟုတ် ဝါကျတစ်ခုလုံးကို ပိုလေးနက်စေခြင်း၊ ဝါကျတစ်ခုနှင့်တစ်ခု

^၁ Okell, John, 1969, 196

^၂ သာနိုး၊ မောင်၊ ၂၀၁၀၊ ၆၈။

ဆက်သွယ်မှုကို ဖော်ပြခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်သည်။ အလေး
အနက်ပြုရာတွင် ရေးသူ၏ သဘောထားထင်ဟပ်ပြခြင်းမျိုးလည်း
ရှိတတ်သည်။ များသောအားဖြင့် နောက်ဆက်ပစ္စည်း ပါပြီးသား
ဝါကျတို့၏နောက်မှာ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ထပ်လိုက်လေ
ရှိသည်”^၁

ဟူ၍ လည်းကောင်း ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားရှိ နာမ်ပုဒ်များ၏ နောက်တွင်
တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို သာကေပြရလျှင်-

နာမ်	နာမ်နောက်ဆက်ပစ္စည်း	နောက်လိုက်ပစ္စည်း
သူ	Ø	ဗင့်
မောင်မောင်လေး	Ø	ကား
နင်းရီ.	ဟာ	လန်း
အဘောင်	ရီ.	ယာ
ကျော်ကျော်	Ø	ကွာဒေ
ဘကြီး	Ø	မှောင်း

ဟူ၍ တွေ့နိုင်ပါသည်။ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် နောက်ဆက်ပစ္စည်းများ၏
နောက်ကလိုက်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ နာမ်၏နောက်တွင် နာမ်နောက်ဆက်ပစ္စည်း
မလိုက်ဘဲ မြှုပ်၍သုံးထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားရှိ ကြိယာပုဒ်များ၏ နောက်တွင်
တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို သာကေပြရလျှင်-

^၁ ခင်မင်၊ မောင်(ဓနုဖြူ)၊ ၂၀၁၆၊ ၁၆၅။

ရှေ့ဆက်	ကြိယာ	ကြိယာထောက်	ကြိယာနောက်ဆက်ပစ္စည်း	နောက်လိုက်ပစ္စည်း
	ဟုတ်	∅	ဝက်	တတ်ကွာ
	လား	∅	∅	အောင်ဖိ
မ	ယူ	ခီ	∅	∅
	ပီး	လိုက်	ယင်	∅
	ရီချိုး	နီ	∅	ကား
မ	တို့	ခ	∅	လန်း

ဟူ၍ တွေ့ရပါသည်။ ကြိယာ၏ နောက်ဆက်ပစ္စည်းနောက်က နောက်လိုက်ပစ္စည်းလိုက်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကြိယာ၏နောက်တွင် ကြိယာထောက်နှင့် နောက်ဆက်ပစ္စည်း ပါပြီး နောက်လိုက်ပစ္စည်း မြုပ်သုံးသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ကြိယာ၏ နောက်တွင် ကြိယာထောက်နှင့် နောက်ဆက်ပစ္စည်း မပါဘဲ နောက်လိုက်ပစ္စည်းလိုက်သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ သို့ဖြစ်၍ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် နောက်ဆက်ပစ္စည်းများ၏ နောက်တွင်သာရှိပြီး ထိုနောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို နာမ်ပုဒ်၊ ကြိယာပုဒ်တို့၏ အဆုံး (သို့မဟုတ်) ဝါကျ၏အဆုံးတွင်သာ တွေ့ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် ပညာရှင်များ၏ အယူအဆနှင့် ဆက်စပ်၍ လေ့လာကြည့်လျှင် နောက်လိုက်ပစ္စည်းဆိုသည်မှာ ပြီးပြည့်စုံသော ဝါကျတစ်ခု (သို့မဟုတ်) ပုဒ်တစ်ခု၏ နောက်ဆက်ပစ္စည်း နောက်က ထပ်ကပ်ပြီး လိုက်ရသောကြောင့် နောက်လိုက်ပစ္စည်းဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။

ပြီးပြည့်စုံသော ဝါကျ (သို့မဟုတ်) ပုဒ်တစ်ခုတွင် နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ထည့်သုံးလျှင် ရသကဲ့သို့ ထည့်မသုံးလျှင်လည်း ရသည်။ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ထည့်သုံးခြင်းဖြင့် ပြောသူ၏ခံစားချက်၊ စိတ်နေသဘောထား၊ ထင်မြင်ချက်တို့ကို ပိုမို၍ လေးနက်ထင်ရှားစေပါသည်။ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ထည့်မသုံးခြင်းဖြင့်လည်း မူလဝါကျတွင်ပါသော သဒ္ဒါတာဝန် ပျက်ယွင်းသွားခြင်း၊ မူလအဓိပ္ပာယ်မှ သွေဖည်သွားခြင်းမျိုး မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် နောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် ဝါကျဖွဲ့ထုံး၏ နယ်ပယ်ထဲတွင် မရှိပေ။ ပြောသူ၏ အလေးအနက်ထားသော သဘောထားအပေါ်တွင်သာ မူတည်နေပါသည်။

၂။ ဝါကျအဆုံးတွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ

နောက်လိုက်ပစ္စည်းနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာသဒ္ဒါစာအုပ်တွင် ‘ဝါကျ၏အဆုံး၌ သုံးလေ့ရှိသော (ကြိယာဝိဘတ် မဟုတ်သော) ပစ္စည်းကို ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။ ဝါကျနောက်လိုက်ပစ္စည်းတို့မှာ - ကွာ၊ ကွယ်၊ နော်၊ ပါ၊ ပေါ့၊ များ၊ ရှင်၊ လေ၊ လို့၊ ပေါ့ဗျာ၊ ပေါ့လေ၊ လေကွယ်’^၁ ဟူ၍ နောက်လိုက်ပစ္စည်း ၁၂ လုံး ရှိကြောင်းကို ဖော်ပြထားပါသည်။

ရွှန်အိုကယ်က ဝါကျအဆုံးသတ် နောက်လိုက်ပစ္စည်းများအဖြစ် ‘ပါ၊ ပေ၊ ပေါ့၊ ပဲ၊ ကိုး၊ ဆို၊ လေ၊ နော်၊ လား၊ လဲ၊ တုံး’^၂ စသည်ဖြင့် ၁၁ လုံး ရှိသည် ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

ထိုသို့ ပညာရှင်များ၏ အယူအဆများကို အခြေခံကာ မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားတွင် ပြောဆိုနေကြသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို လေ့လာတင်ပြ ပါမည်။ ထိုစကားလုံးများမှာ ‘လန်း၊ ကွာ၊ ကား၊ မောင်း၊ ဗင့်၊ အောင်ဖိ၊ ကွာဒေ၊ လေဝေ’ ဟူ၍ ၈ လုံးကို လေ့လာတင်ပြပါမည်။

‘လန်း’ / l̥ã / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံး

‘လန်း’ နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို ပြောသူ၏ တစ်ဖက်သားအပေါ် အလေးအနက်ထားမှုကို ပေါ်လွင်စေသော သဘောဖြင့် သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက-

ဒေသီယစကား

အဓိပ္ပာယ်

မြို့ဆင်းလားယင် လန်း။

မြို့ကိုသွားတယ်လေ။

/ mró sh`ẽ lá-jẽ l̥ã /

မဟုတ် လန်း။

မဟုတ်ဘူးလေ။

/ mə hou? l̥ã /

စသည်ဖြင့် တွေ့ရသည်။ ‘လန်း’ / l̥ã / အသုံးသည် တစ်စုံတစ်ယောက်အား မိမိ ပြောလိုက်သည့် အကြောင်းအရာသည် တိကျသေချာသည့်သဘော၊ ပို၍ လေးနက်

^၁ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၅၊ ၂၅၆။

^၂ Okell, John, 1969, 196.

ထင်ရှားစေလိုသောသဘောဖြင့် သုံးနှုန်းလေ့ ရှိသည်။ထို့ပြင် အငြင်းသဘောဖြင့် မဟုတ်ကြောင်းကို ပြောလိုသည့်အခါမျိုးတွင် ပြောသူ၏ စိတ်ခံစားချက်ကို ပို၍ လေးနက်စေပါသည်။

မာန်အောင်ဒေသတွင် ပြောဆိုသော နောက်လိုက်ပစ္စည်း ‘လန်း’ / l`ã / အသုံးသည် မြန်မာတွင် ‘လေ’ / lē / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးတို့နှင့် တူညီသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

‘ကွာ’ / kwā / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံး

မာန်အောင်ဒေသတွင် ‘ကွာ’ / kwā / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦး ရင်းနှီးသောသဘော၊ ပြေပြစ်လေးနက်စေလိုသောသဘောဖြင့် သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာကေ-

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

ဒေမေယူလားယင် ကွာ။

သူယူသွားတယ်လေ။

/ dē mé jū là -jē kwā /

ဟုတ်ဝက် ကွာ။

ဟုတ်တာပဲ။

/ hou? wē? kwā /

စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာတွင် ‘လေ’ / lē /၊ ‘ပဲ’ / p`ē / နောက်လိုက်ပစ္စည်း အသုံးနှင့်တူသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ‘ကွာ’ / kwā / အသုံးသည် မြန်မာတွင်သုံးသော ‘ကွာ’ / kwā / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးနှင့် သဘောထားကွဲလွဲမှု ရှိပါသည်။ နောက်လိုက်ပစ္စည်း ထည့်သုံးခြင်းဖြင့် ပြောသူ၏ တစ်ဖက်သားအပေါ် အလေးအနက်ထားမှုကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပါသည်။

‘ကား’ / gā / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံး

မာန်အောင်ဒေသိယစကားတွင် ‘ကား’ / gā / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို တိကျသေချာသော သဘောကို ပြောဆိုလိုသည့်အခါ သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက-

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

နင်းဇောင်ပြောလိုက် ကား။

အဲ့လိုပြောလိုက်တယ်လေ။

/ n`ẽ -zaũ prò lai? gà /

စီးစီးနန်းနန်းကြည့်နီဝင် ကား။

သေသေချာချာကြည့်နေတယ်လေ။

/ sì sì n`ã n`ã ké nī -wẽ gà /

စသည်ဖြင့် သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မိမိပြောဆိုလိုသည့် အကြောင်းအရာကို လေးနက်ထင်ရှားစေလိုသည့်သဘော၊ တိကျသည့်သဘောဖြင့် ပြောဆိုကြသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အမိန့်ပေးသည့်သဘောဖြင့် သုံးသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ပြောဆိုသူ၏ စိတ်ခံစားမှု၊ လေယူလေသိမ်းအပေါ် မူတည်၍ ပြောင်းလဲမှု ရှိပါသည်။ မြန်မာတွင် ‘လေ’ / lɛ / အသုံးနှင့် တူပါသည်။

‘မှောင်း’ / hm`aũ / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံး

မာန်အောင်ဒေသိယစကားတွင် ‘မှောင်း’ / hm`aũ / နောက်လိုက်ပစ္စည်း အသုံးကို အောက်ပါအတိုင်း သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက-

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

ငါ့စာရွက် မှောင်း။

ငါ့စာရွက်ကိုး။

/ ɲá sã wɛ? hm`aũ /

အမတ် မှောင်း။

မင်းကိုး။

/ ə ma? hm`aũ /

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြပါသည်။ တစ်စုံတစ်ခုကို ဟုတ်မှန်ကြောင်း ကောက်ချက်ချသည့် သဘော၊ အံ့ဩသွားသည့် သဘောမျိုးတွင် ပြောဆိုကြသည်။ မြန်မာ ‘ကိုး’ အသုံး သဘောသက်ရောက်မှု ရှိပါသည်။

‘ဗင့်’ / bẽ / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံး

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသိယစကားတွင် ‘ဗင့်’ / bẽ / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို အောက်ပါအတိုင်း သုံးနှုန်းပြောဆိုကြပါသည်။

သာဓက—

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

အမတ်ကားကောင်းရတတ်တာ ဗင့်။ မင်းကတော်တော်ကပ်စေးနှံတာပဲ။

/ ə ma? gə k`aũ rá da? tã bẽ /

ဟိုယိုးဟိမ့်ဟာ ဗင့်။

သူ(ယောက်ျား)ရှိတဲ့ဥစ္စာ။

/ hō jò heĩ hã bẽ /

စသည်ဖြင့် ‘ဗင့်’ / bẽ / အသုံးသည် ပြေပြစ်လေးနက်စေလိုသည့် သဘောဖြင့်လည်းကောင်း သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာတွင် ‘ပဲ’ / p`e /၊ ‘ဥစ္စာ’ / ou? sã / နောက်လိုက်ပစ္စည်းနှင့် အသုံးတူသည်။

‘အောင်ဖိ’ / -aũ phí / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံး

မာန်အောင်ဒေသိယစကားတွင်သုံးသော ‘အောင်ဖိ’ / -aũ phí / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို အဓိန့်ပေးစေခိုင်းလိုသည့် သဘော၊ တိုက်တွန်းပြောဆိုသည့် သဘော၊ တားမြစ်သည့် သဘောတို့ဖြင့် ပြောဆိုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက—

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

စား အောင်ဖိ။

စားတော့လေ။

/ sà -aũ phí /

သူ့ကိုပီးလိုက် အောင်ဖိ။

သူ့ကိုပေးလိုက်တော့လေ။

/ əú gō pì lai? -aũ phí /

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြသည်။ ပြောဆိုသူ၏လေယူလေသိမ်း၊ စိတ်ခံစားမှုအပေါ်တွင် မူတည်၍ ပြောင်းလဲမှု ရှိပါသည်။ မြန်မာတွင် ‘လေ’ / lē / နှင့် အသုံးတူပါသည်။

‘ကွာဒေ’ / kwā dē / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံး

‘ကွာဒေ’ / kwā dē / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးများကို အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက—

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

သူချည်းပြောနိုင် **ကွာဒေ**။

သူချည်းပဲပြောနေတယ်လေ။

/ əu dzè prò nī -wē kwā dē /

လားပန်ရာ **ကွာဒေ**။

သွားပြန်ပြီနော်။

/ là -bā já kwā dē /

ဟူ၍ တစ်စုံတစ်ရာကို အသိပေးလိုသည့်သဘော၊ မိမိပြောလိုက်သည့် စကားကို နားမထောင်ဘဲ ဆက်လုပ်နေသောအခါ မလုပ်စေလိုသော သဘောတို့ကို ဖော်ပြရာ၌ သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာတွင် ‘လေ’ / lē /၊ နော် / nō / နှင့် အသုံး တူသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

‘လေဝေ’ / lē wē / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံး

‘လေဝေ’ / lē wē / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို အောက်ပါအတိုင်း သုံးကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက—

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

ဝက်ခီကတ်မယ် **လေဝေ**။

သွားသယ်ကြရအောင်။

/ wɛ? khī ga? -mē lē wē /

ဘောလုံးခတ်ကတ်မယ် **လေဝေ**။

ဘောလုံးကန်ကြမယ်နော်/လေ။

/ bò lò kha? ka? -mē lē wē /

‘လေဝေ’ / lē wē / ဟူသော အသုံးသည် ခင်မင်ရင်းနှီးသူအချင်းချင်း ညှိနှိုင်းသည့် သဘော၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်သည့် သဘော၊ စည်းရုံးဆွဲဆောင်သည့်

သဘောမျိုးတွင် သုံးသည်။ မြန်မာတွင် ‘နော်’ / na /၊ ‘ရအောင်’ / já -aũ / နောက်လိုက်ပစ္စည်း သဘောနှင့် တူညီမှု ရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဝါကျအဆုံးတွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ကြည့်လျှင် ဝါကျတွင် ထည့်၍မပြောဘဲ၊ မသုံးဘဲရသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဝါကျ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် ဝါကျတစ်ခု တည်ဆောက်ရာ၌ ထည့်မသုံးသော်လည်း မူလအဓိပ္ပာယ်မှ သွေဖည်သွားခြင်း၊ ပျောက်ပျက်သွားခြင်း၊ သဒ္ဒါဖွဲ့ပုံ ပျက်သွားခြင်းမျိုး မရှိပေ။ သို့သော် နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ထည့်၍ပြောခြင်းဖြင့် ပြောဆိုသူ၏ ခံစားချက်များ၊ သဘောထားများနှင့် အလေးအနက်ပြုလိုသည့် သဘောကို ပေါ်လွင် စေပါသည်။ ဝါကျအဆုံး၌ရှိသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် အနက်အဓိပ္ပာယ် အထင်အရှား မရှိသော်လည်း ထိုဝါကျ၏ သဘောတရားသည် ပိုမို၍သေချာသော သဘော၊ ပိုမို၍လေးနက်ထင်ရှားစေသည့် သဘောတို့ကို တွေ့ရပါသည်။

၂။ ၁။ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများ

ဝါကျ၏အဆုံးတွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများတွင် အမေးသဘောကို ဖော်ပြနေသော အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။

အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းနှင့် ပတ်သက်၍ မောင်ခင်မင်(နေဖြူ)က-

“မြန်မာဝါကျများတွင် အမေးစကားပစ္စည်းများသည် ဝါကျအဆုံးသတ် ပစ္စည်း၏ နောက်ကလိုက်သော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ဖြစ်သည်”^၁

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

မြန်မာစာအဖွဲ့က ထုတ်ဝေသော မြန်မာသဒ္ဒါတွင်-

“သိလိုသော အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်တို့ကို မေးမြန်း ရာ၌ အသုံးပြုသော ပစ္စည်းကို အမေးပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်။ အမေးပစ္စည်းတို့မှာ နည်း၊ လော၊ စ၊ လား၊ လဲ၊ တုံး စသည်တို့ ဖြစ်သည်”^၂

^၁ ခင်မင်၊ မောင်(နေဖြူ)၊ ၂၀၁၆၊ ၁၆၆။

^၂ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၂၀၀၅၊ ၂၅၁။

ဟူ၍ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း ၆ လုံး ရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာဘာသာ စကားတွင် ‘နည်း၊ လော’ ကို အရေးတွင် သုံးပြီး ‘လား၊ လဲ၊ တုံး၊ စ’ တို့ကို အပြောစကားတွင် သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုနောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် အမေးသဘောဖြစ်အောင် ပြုလုပ်နိုင်သော အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ကြသည်။

သာဓကပြရလျှင်-

“ဘာဝယ်သလဲ။”

“သွားမှာလား။”

စသည်ဖြင့် ‘သ(သည်)၊ မှာ(မည်)’ တို့သည် နောက်ဆက်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ကြပြီး ‘လား၊ လဲ၊ တုံး၊ နည်း၊ လော’ တို့သည် အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ဖြစ်ကြသည်။

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း)ရှိ အမေးဝါကျဖွဲ့စည်းပုံတွင် ပါဝင်သော နောက်လိုက် ပစ္စည်းများကို သာဓကပြရလျှင်-

ရှေ့ဆက်	အမေးနာမ်စား	ကြိယာ	နောက်ဆက်ပစ္စည်း	နောက်လိုက်ပစ္စည်း
	ဘာ	ပြော	ချင်	တုံ
	အမတ်	Ø	Ø	လောင်
	ဘာ	Ø	Ø	မင်း
မ		လား	ရဲ့	မော
		ဟုတ်	ဝက်	လောင်

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားတွင် အမေးနာမ်စား၏နောက်တွင် ကြိယာ၊ နောက်ဆက်ပစ္စည်း၊ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း လိုက်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အညွှန်းနာမ်စားကို အမေးနာမ်စားအဖြစ်သုံးပြီး ကြိယာနှင့် နောက်ဆက်ပစ္စည်းများကို မြှုပ်ကာ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း လိုက်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ‘ဘာ’ အမေးနာမ်စား၏နောက်တွင် ကြိယာကို မြှုပ်သုံးပြီး ‘မင်း’ နောက်လိုက်ပစ္စည်း လိုက်သည်လည်း ရှိသည်။ အမေးနာမ်စားကို မြှုပ်၍ ရှေ့ဆက်ထည့်ကာ အငြင်းပြ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း လိုက်သည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် ကြိယာ၊ နောက်ဆက်ပစ္စည်း၊ နောက်လိုက်ပစ္စည်းပါပြီး အမေးနာမ်စားကို မြှုပ်သုံးသည် ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ထူးခြားချက်မှာ ‘မင်း’ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းသည် ‘ဇာ၊

ဘာ’ အမေးနာမ်စားတို့၏နောက်တွင် ကပ်၍လိုက်ပြီး ဝါကျ၏အလယ်တွင် ထည့်၍ ပြောဆိုကြပါသည်။

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားတွင် ‘မင်း၊ တုံ၊ လောင်၊ ကား၊ မောင်၊ မော၊ လဲ၊ လား’ ဟူ၍ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း (၈)လုံး ရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုအမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများထဲမှ ‘မင်း၊ တုံ၊ လောင်၊ ကား၊ မောင်၊ မော’ ဟူ၍ (၆)လုံးကို လေ့လာတင်ပြသွားပါမည်။ ‘မောင်၊ မော’ အသုံးကို အငြင်းပြ အမေးဝါကျ ပုံစံများကိုဖော်ပြရာ၌ သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့ပြင် ‘မင်း’ / m`ɛ / နောက်လိုက် ပစ္စည်းကို ဝါကျ၏နောက်ဆုံးတွင်ထားပြီး သုံးသကဲ့သို့ အများအားဖြင့် အမေးနာမ်စား နှင့် ကပ်၍သုံးသည်ကို တွေ့ရသည်။ ‘မင်း’ နှင့် ‘တုံ’ နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို မာန်အောင်မြို့နယ်တွင် တောင်ပိုင်းရော မြောက်ပိုင်းပါ သုံးနှုန်းပြောဆိုကြသည်။ သုံးပုံသုံးနည်းမှာ ကွဲပြားမှု ရှိပါသည်။ တောင်ပိုင်းတွင် ‘ဘာ’ အမေးနာမ်စားနှင့် ကပ်၍သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ‘လဲ နှင့် လား’ အသုံးမှာ မြန်မာအသုံးနှင့် တူသောကြောင့် ဤစာတမ်းတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မပြုလုပ်ထားပါ။

အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း အသုံးများသည် အမေးဝါကျများတွင် မပါမဖြစ် ပါဝင်ရသည်။ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း မပါလျှင် ဝါကျအဓိပ္ပာယ် ပြီးပြည့်စုံမှု မရှိပေ။ ထိုအချက်သည်ပင် အမေးဝါကျများ၏ ချွင်းချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

‘မင်း’ / m`ɛ / အသုံး

မာန်အောင်ဒေသီယတွင် ‘မင်း’ / m`ɛ / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးများကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရပါသည်။

သာဓက-

ဒေသီယစကား

အဓိပ္ပာယ်

ဘာဒေလားဖို့ မင်း။

ဘယ်ကိုသွားမှာလဲ။

/ bā dé là phó m`ɛ /

ဇာ မင်း။

ဘာလဲ။

/ zā m`ɛ /

စသည်ဖြင့် တွေ့ရပါသည်။ ‘ဘာ’ / bā / ၊ ဘယ် / bē / ‘ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသော အမေးနာမ်စားနေရာတွင် ‘ဇာ’ / zā / ကို သုံး၍ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း ‘လဲ’ / l`ɛ /

နေရာတွင် ‘မင်း’ / m`င် / ကို ထည့်သုံးထားသောကြောင့် ‘မင်း’ / m`င် / သည် အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း ဖြစ်သည်။ ‘မင်း’ / m`င် / အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းကို ‘ဘာ’ / bā / အမေးနာမ်စားနှင့်လည်း တွဲသုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အများအားဖြင့် အမေးနာမ်စားနှင့်ကပ်ပြီး အသုံးများသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက—

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

ဘာမင်း လုပ်နီယင်။

ဘာလုပ်နေတာလဲ။

/ bā m`င် lou? nī -jě /

ဇာမှာမင်း ဝဲပစ်ခီဝင်။

ဘယ်နားမှာ လွှင့်ပစ်ခဲ့တာလဲ။

/ zā mā m`င် wè pai? khī -wě /

စသည်ဖြင့် တွေ့ရပါသည်။ မြန်မာတွင် ‘လဲ’ / l`ေ / အသုံးနှင့် တူပါသည်။ ထိုသို့ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်း ‘မင်း’ / m`င် / ကို အမေးနာမ်စား၏နောက်တွင် ကပ်၍ သုံးခြင်းသည်ပင် မာန်အောင်ဒေသိယစကား၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။ မာန်အောင်တောင်ပိုင်းတွင် ‘မင်း’ / m`င် / အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းကို ‘ဘာ’ / bā / အမေးနာမ်စားနှင့် ကပ်၍သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

‘တုံ’ / -doũ / အသုံး

‘တုံ’ / -doũ / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို မာန်အောင်ဒေသိယစကားတွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက—

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

ဘာပြောချင် တုံ။

ဘာပြောချင်တာလဲ။

/ bā prò -ငေ -doũ /

ဘယ်လောက်ဟိမ့်သိမ့် တုံ။

ဘယ်လောက်ရှိသေးလဲ။

/ bə lou? heĩ eẽĩ -doũ /

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြသည်။ မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသိယစကားတွင် ‘ဘယ်၊ ဘာ’ အမေးနာမ်စား၏နောက်တွင် ‘တုံ’ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းကို ထည့်၍ ပြောဆိုကြသည်။ ‘တုံ’ / -doũ / နောက်လိုက်ပစ္စည်းသည် မြန်မာတွင် ‘လဲ’ / l’ɛ / နောက်လိုက်ပစ္စည်းနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

‘လောင်’ / -laũ / အသုံး

‘လောင်’ / -laũ / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို မာန်အောင်ဒေသိယစကားတွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြောဆိုကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက—

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

စားပြီးရဲ့ လောင်။

စားပြီးပြီလား။

/ sà bì já -laũ /

ဖိနပ်ဖို့ လောင်။

ဖိနပ်လဲမှာလား။

/ phə na? phá phó -laũ /

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြပါသည်။ ‘လောင်’ အသုံးကို ‘ဘယ်၊ ‘ဘာ’ အမေးနာမ်စား တို့နှင့် တွဲ၍မသုံးပေ။ မြန်မာတွင် ‘လား’ အသုံးသဘောနှင့် ဆင်တူမှု ရှိသည်။

‘ကား’ / gə / အသုံး

ခင်မင်ရင်းနှီးသူအချင်းချင်း အမေးသဘောမျိုးဖြင့် ပြောဆိုသည့်အခါ သုံးလေ့ ရှိပါသည်။

သာဓက—

ဒေသိယစကား

အဓိပ္ပာယ်

ငါ့စာအုပ် ကား။

ငါ့စာအုပ် ဘယ်မှာလဲ။

/ ŋá sǎ ou? gə /

မိကလေး ကား။

သမီးလေး ဘယ်မှာလဲ။

/ mí gə lè gə /

စသည်ဖြင့် ပြောဆိုကြသည်။ ‘ကား’ / gà / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို အမေးသဘောအနေဖြင့် ပြောဆိုသောအခါတွင် အမြဲတမ်း နာမ်ပုဒ်၏နောက်တွင် ကပ်၍ ပြောလေ့ ရှိပါသည်။ အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းသဘောပါ ဆောင်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။

၂။ အငြင်းပြအမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများ

မာန်အောင်ဒေသီယစကားတွင် အဟုတ်ပြအမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ရှိသကဲ့သို့ အငြင်းပြအမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများလည်း ရှိကြသည်။ ထိုအမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းမှာ ‘မောင်’ / -maũ /၊ ‘မော’ / mò / အသုံးများ ဖြစ်ကြပါသည်။

သာဓက—

ဒေသီယစကား

အဓိပ္ပာယ်

ခရမ်းသီးမဝယ်ကတ် မောင်/မော။ ခရမ်းသီးမဝယ်ကြဘူးလား။

/ khə r`ã èi mə wē ga? -maũ ; mò /

အဖိုးပြောလို့မရ မောင်/မော။ အဖိုးပြောလို့မရဘူးလား။

/ ə phò prò ló mə rá -maũ ; mò /

စသည်ဖြင့် တွေ့ရပါသည်။ ‘မောင်’ / -maũ / နှင့် ‘မော’ / mò / အသုံးမှာ အသုံးတူပါသည်။ သို့သော် တစ်ခါတရံ အငြင်းအမေးဝါကျတွင်လည်း ‘လား’ / là / နှင့် ‘လဲ’ / l`e / အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းကို ထည့်၍ ပြောဆိုကြသည်။

၃။ ဝါကျအလယ်တွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ

နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ဝါကျအလယ်တွင်လည်း သုံးသည်။ ဝါကျအလယ်တွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာစာအဖွဲ့က ထုတ်ဝေသော မြန်မာသဒ္ဒါစာအုပ်တွင်—

“နာမ်၊ နာမ်စားတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ထူးခြားလေးနက်အောင် ကူညီထောက်ပံ့ပေးသော ပစ္စည်းကို နာမ်ထောက်ပစ္စည်းဟု ခေါ်သည်”^၁

^၁ မြန်မာစာအဖွဲ့။ ၂၀၀၅၊ ၁၉၁။

ဟူ၍ ဖော်ပြထားပြီး ‘သာ၊ သာလျှင်၊ ချည်း၊ တော့၊ ပါ၊ ရော၊ လည်း၊ ပင်၊ တောင်၊ များ’ စသည်ဖြင့် နာမ်ထောက်ပစ္စည်း ၁၀ လုံး ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ရွှန်အိုကယ်ကမူ ‘တော့၊ ဖြင့်၊ က၊ တောင်၊ ပဲ၊ ကို ၊ မှ၊ သာ၊ ချည်း၊ လည်း၊ များ၊ ကော’ ဟူ၍ ၁၂ လုံး ရှိကြောင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကား၌ ဝါကျအလယ်တွင်သုံးသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ရှိသကဲ့သို့ မာန်အောင်ဒေသီယတွင်လည်း တွေ့ရပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် မာန်အောင် ဒေသီယ၌ ဝါကျအလယ်တွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများမှ ‘ပင်၊ ဗင့်၊ ဇီ၊ သုတ်’ ဟူ၍ ၄ လုံး ကိုသာ လေ့လာတင်ပြပါမည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော စကားလုံးများသည် သက်ဆိုင်ရာပုဒ်၏ လေးနက်မှုသဘောကိုပြသော နောက်လိုက်ပစ္စည်း များအဖြစ် သုံးကြောင်းကို တွေ့ရပါသည်။

သာဓက-

ဒေသီယစကား

အဓိပ္ပာယ်

‘ပင်’ / -bē / အသုံး

ပြောပုံဆိုပုံကပင် တစ်မျိုး။

ပြောပုံဆိုပုံကလည်း တစ်မျိုး။

/ prò -boũ shō -boũ gá -bē tǎ mjò /

အရင်ကပင် မပြောထားကား။

အရင်ကတည်းက မပြောထားဘူး။

/ ə jē gá -bē mə prò dà gǎ /

‘ဗင့်’ / -bē / အသုံး

ဒေမေ့ကိုဗင့် ခေါ်လီအောင်ဖိ။

သူ့(မိန်းမ)ကိုပဲ ခေါ်သွားလိုက်တော့။

/ dē mé gō bē khō lai? -aũ phí /

ငါ့ကိုဗင့် မပြောဟာ။

ငါ့ကိုပဲ မပြောတာ။

/ ṇá gō bē mə prò hā /

^၁ Okell, John, 1969, 196.

‘ဇီ’ / zī / အသုံး

လူဇီ မှားရင်။

လူပဲမှားနေတယ်။

/ lū zī hmà -jě /

မိကလေးကိုဇီ ခေါ်သံကြားကား။ သမီးလေးကိုပဲ ခေါ်သံကြားတယ်။

/ mí gə lè gō zī khō -əã krà gə /

‘သုတ်’ / θou? / အသုံး

ငါလည်းသုတ် လိုက်ချင်ရင်။

ငါလည်းပဲလိုက်ချင်တယ်။

/ ŋā lè θou? lai? -cě -jě /

အီးယင်လည်းသုတ် စားပြီးရော။

အမေလည်းပဲစားပြီးပြီ။

/ ì -jě lè θou? sà brì já /

ထို့ကြောင့် မာန်အောင်ဒေသီယရှိ ဝါကျအလယ်တွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက် ပစ္စည်းများကို လေ့လာကြည့်လျှင် ဝါကျအတွင်းတွင်ရှိသော နာမ်ပုဒ်တို့ကို အလေး အနက် ပြလို၍ ၎င်းပုဒ်တို့၏နောက်တွင် လိုက်သည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အထက်ပါ သာဓကများတွင် ‘ဗင့်’ / bě’ /၊ ‘ဇီ’ / zī /၊ ‘သုတ်’ / θou? / ‘နောက်လိုက်ပစ္စည်းတို့သည် ပေါင်းစည်းဆက်စပ်ခြင်းသဘော၊ ပါဝင်ပတ်သက်ခြင်းသဘောတို့ကို ဖော်ပြသည်။ ‘ပင်’ / -bě / အသုံးသည် အခြေအနေကို စူးစမ်းသောသဘော၊ လေးနက်စေလိုသော သဘောတွင် သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မာန်အောင်ဒေသတွင်သုံးသော ‘ပင်’ / -bě / သည် မြန်မာတွင် ‘လည်း’ / l`e /၊ ‘က’ / gə / တို့နှင့် လည်းကောင်း၊ ‘ဗင့်’ / bě’ /၊ ‘ဇီ’ / zī /၊ ‘သုတ်’ / θou? / တို့သည် ‘ပဲ’ / p`e / နှင့်လည်းကောင်း အသုံးတူသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားရှိ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို သုံးသပ်ရာ၌ ဝါကျအဆုံးတွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများနှင့် ဝါကျအလယ်တွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ဟူ၍ တင်ပြထားပါသည်။

ဝါကျအဆုံးတွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများတွင် အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများနှင့် အငြင်းပြအမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ဟူ၍ ခွဲခြားကာ တင်ပြထားပါသည်။ ဝါကျအဆုံးတွင်တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို လေ့လာတင်ပြရာတွင် ‘လန်း / l`ã / ကွာ / kwā / ကား / gā / မှောင်း / hm`aũ / ဗင့် / bẽ´ / အောင်ဖိ / - aũ phí / ကွာဒေ / kwā dē / လေဝေ / lē wē / ’ စသည်တို့အပြင် အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများအဖြစ် ‘မင်း / m`ẽ / တုံ / -doũ / လောင် / -laũ / ကား / gā / မော / mò / မောင် / -maũ / ’ဟူ၍ တွေ့ရပါသည်။ ‘မား’ / -mà / နှင့် ‘မောင်’ / -maũ / အသုံးများကို အငြင်းပြအမေးဝါကျပုံစံများတွင် သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဝါကျအလယ်တွင် တွေ့ရသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများအဖြစ် ‘ပင် / -bẽ / ဗင့် / bẽ´ / ဇီ / zī / သုတ် / ʈouʔ / ’ စသည့်အသုံးတို့ကို တွေ့ရပါသည်။

‘ကား’ / gā / နောက်လိုက်ပစ္စည်းအသုံးကို ဝါကျနောက်ဆုံးတွင် သုံးသည်သာမက အမေးဝါကျပုံစံတွင်လည်း သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ‘ဗင့်’ / bẽ´ / အသုံးကို ဝါကျအဆုံးတွင်ရော ဝါကျအလယ်တွင်ပါ သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားတွင် ပြောသူ၏ စိတ်ခံစားချက်ကို ဖော်ပြရာ၌ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို နှစ်လုံးတွဲ၍ သုံးသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ‘မင်း / m`ẽ / နှင့် တုံ / -doũ / ’အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ‘ဘာ၊ ဘယ်’ အမေးနာမ်စားနှင့်တွဲ၍ သုံးသည်ကိုလည်း တွေ့ရပါသည်။ ‘မင်း’ / m`ẽ / အသုံးကို ဝါကျ၏ အဆုံးတွင် သုံးသော်လည်း အများအားဖြင့် အမေးနာမ်စားနှင့်ကပ်၍ သုံးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

လူမှုဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် စကားပြောဆိုသုံးနှုန်းကြရာ၌ သဒ္ဒါတာဝန်မရှိသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို များစွာထည့်သုံးပြီး ခံစားချက်၊ သဘောထား၊ ခံယူချက်၊ အလေးထားမှုများကို ဖော်ပြလေ့ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဝါကျအတွင်း နောက်လိုက်ပစ္စည်းပါလျှင်သော် လည်းကောင်း၊ မပါလျှင်သော် လည်းကောင်း ထိုဝါကျ၏ သဒ္ဒါတာဝန် ပျက်မသွားသကဲ့သို့ အနက်အဓိပ္ပာယ် သွေဖည်သွားခြင်း၊ ပြောင်းလဲသွားခြင်း မရှိပေ။ သို့သော်လည်း နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ထည့်သွင်းပြောဆိုခြင်းဖြင့် ခံစားချက်၊ အလေးအနက်ပြုလိုသော သဘောထားတို့ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေပါသည်။

ထူးခြားချက်မှာ အမေးသဘောကို ဖော်ပြလိုသည့်အခါတွင် ဝါကျထဲတွင်ရှိသော အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို ဖြုတ်ပြီး ပြောဆို၍မရသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ မာန်အောင်ဒေသတွင် တွေ့ရသော အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းများမှာ စိတ်ဝင်စားဖွယ် ကောင်းလှပါသည်။ ‘မင်း’ / m`ɛ / အမေးနောက်လိုက်ပစ္စည်းကို အမေးနာမ်စားနှင့် ကပ်၍ ပြောဆိုခြင်းသည်ပင် မာန်အောင်ဒေသ၏ ထူးခြားချက်တစ်ရပ် ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

မာန်အောင်(တောင်ပိုင်း) ဒေသီယစကားရှိ နောက်လိုက်ပစ္စည်းများကို တင်ပြခဲ့သောကြောင့် မာန်အောင်ဒေသတွင် သုံးနှုန်းပြောဆိုသော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ အကြောင်းကို အတန်အသင့် သိရှိနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင်ဖော်ပြခဲ့သော နောက်လိုက်ပစ္စည်းများသည် မာန်အောင်ဒေသတွင် နေ့စဉ်ပြောဆိုနေကြသော စကားလုံးများကို လက်လှမ်းမီသလောက် လေ့လာတင်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ လေ့လာမှုအရ မာန်အောင်ဒေသီယစကားတွင် နောက်လိုက်ပစ္စည်းများ ရှိသည်ကို အထင်အရှား သိနိုင်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် ဒေသီယစကားကို လေ့လာလိုသော၊ လေ့လာနေသော သုတေသီများအတွက် တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ အထောက်အကူပြုရန် မျှော်လင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် ဘာသာစကားတစ်ခု၏ အသွင်ကွဲ ဖြစ်သော ဒေသ ဒေသီယ တစ်ရပ်အတွက် သိမှတ်စရာတစ်ခုကိုလည်း တိုးပွားစေပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

မြန်မာဘာသာ

ကိုလေး၊ မောင်။ (၂၀၁၃)။ *မြန်မာသဒ္ဒါ*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသော ကျမ်း။

ကိုလေး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၁၈)။ *မြန်မာသဒ္ဒါကောက်ကြောင်း*။ ရန်ကုန်၊ ဧရာဝတီစာပေတိုက်။

ခင်မင်၊ မောင်(ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၁၃)။ *ဘာသာစာပေ အသွေးအရောင် အဆင်အကွက်*။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၁၄)။ *ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်*။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။

ခင်မင်၊ မောင်(ခန့်ဖြူ)။ (၂၀၁၆)။ *မြန်မာစကားအကြောင်း တစေ့တစောင်း*။ ရန်ကုန်၊ လင်းလွန်းခင်စာပေတိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၂၀၀၇)။ *ဘာသာဗေဒ*။ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ (ဦး)။ (၁၉၉၆)။ *သဒ္ဒဗေဒ*။ ရန်ကုန်၊ တက်လမ်းစာပေ။

ပြည့်ပြည့်ဖြိုး၊ မ။ (၂၀၁၃)။ *မြန်မာအပြောစကားရှိ ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်းများ*။ ရန်ကုန် တက္ကသိုလ် မြန်မာစာပါရဂူဘွဲ့အတွက် တင်သွင်းသော ကျမ်း။

ဖေမောင်တင်၊ ဦး။ (၁၉၅၁)။ *မြန်မာဝါကျဖွဲ့ထုံးကျမ်း*။ ရန်ကုန်၊ စကြဝဠာပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၅)။ *မြန်မာသဒ္ဒါ*။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၈)။ *မြန်မာအဘိဓာန်*။ ရန်ကုန်၊ နေလင်းပုံနှိပ်တိုက်။

သာနိုး၊ မောင်။ (၂၀၁၀)။ *ဘာသာဗေဒအခြေပြ*။ ရန်ကုန်၊ သင်းစာပေ။

အောင်မြင့်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၃)။ *လူမှုဘာသာဗေဒမိတ်ဆက်*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Okell, John (1969). *A Reference Grammar of Colloquial Burmese*. Vol 1,2. London: Oxford University Press.

Okell, John & Anna Allott (2001). *Burmese/ Myanmar Dictionary of Grammatical Forms*. Richmond; Cuzo Press.